

Řešení navrhované nařízením sleduje chvályhodné cíle, ale samozřejmě není absolutně perfektní. Kritickým bodem je zejména pozice inspektora ochrany údajů, jehož nezávislost může být ovlivněna. Sporné je zejména postavení inspektora jako zaměstnance. Samotné nařízení zakotvuje speciální podmínky pro zpracovávání osobních údajů zaměstnanců vzhledem k jejich podřízené pozici. V jednom dokumentu je tak zároveň stanoven požadavek na nezávislost a předpokládaná závislost osoby v takovémto postavení.

Předpokládá se, že nařízení by mělo vstoupit v platnost přibližně do dvou let. Do té doby jistě projde ještě změnami na základě konzultací s dotčenými subjekty a členskými státy. Lze doufat, že bude během této doby návrh doplněn a specifikován tak, že vyřeší podstatné nejasnosti a případné potenciální oblasti nedostatečné ochrany, jakými je jednak sporné postavení inspektora nebo snížená ochrana jednotlivců, jejichž osobní údaje jsou zpracovávány malými společnostmi sídlícími mimo Evropskou unii.

Vybrané aspekty licenční smlouvy v novém občanském zákoníku

Matěj Myška¹

Abstrakt:

Cílem článku je představit a komparovat vybrané právní aspekty licenční smlouvy v kontextu nového občanského zákoníku.

Abstract:

The aim of this short paper is to introduce and compare selected issues of the license agreement in the context of the new civil code.

Klíčová slova:

licenční smlouva, veřejné licence

Key words:

license agreement, public license

1. Úvod

Licencí se v právu duševního vlastnictví rozumí „svolení čili oprávnění k využívání nehmotného statku jinou osobou, aniž by došlo k jeho zcizení“². V trojím doktrinním chápání významu výrazu licence³ je pro dispozici s nehmotnými statky pak nejdůležitější licence smluvní, poskytovaná licenční smlouvou.

Zcela fundamentální roli pak hraje smluvní licence (resp. licenční smlouva individuální) v autorském právu, které je, na rozdíl od práv průmyslových, budováno na konceptu nepřevoditelnosti výlučných autorských práv

inter vivos.⁴ Nejaktuálnější je v současné době zejména problematika autorskoprávní licenční smlouvy v informačních sítích. Tzv. veřejné licence v současné době začínají představovat v podstatě každodenní realitu při udělování oprávnění užívat autorská díla. Nejznámějšími představiteli těchto „internetových“ licencí jsou softwarové licence jako např. GNU GPL⁵ nebo obecné autorskoprávní licence Creative Commons⁶.

I přes nesporný hospodářský význam a zájmu na bezproblémové aplikaci smluvního práva licenčního není v současné době institut licenční smlouvy upraven pro oblast soukromého práva jednotně. Regulace je dokonce hodnocena jako „roztříštěná a neústrojná“⁷. Neucelenost právní úpravy tak byla hlavním důvodem pro snahu sjednotit právní úpravu licenční smlouvy v novém kodexu civilního práva.⁸

Následující text tak analyzuje úpravu licenční smlouvy z hlediska platného práva, tedy zejména úpravu v autorském zákoně a obchodním zákoníku (část druhá). V třetí části se věnuje úpravě v novém občanském zákoníku⁹ a zároveň obsahuje komparaci s úpravou dosud účinnou. Tento text si rozhodně neklade ambice komplexně porovnat tak obsáhlý institut jako je licenční smlouva, ani se nejedná o jeho obecné představení. I pouhá výše zkoumané problematiky byla podrobně rozebrána ve specializovaných publikacích a lze na ně odkázat jak v obecnostech, tak detailech.¹⁰ Předmětem tohoto krátkého textu je tak v hrubých obrysech představit přehled úpravy vybraných aspektů licenční smlouvy zajímavých z hlediska komparace stavu *de lege lata* a *de lege ferenda*. Při zkoumání licenční smlouvy dle obchodního zákoníku¹¹ se výklad zaměří na (bez)

4 Translativní převod autorských práv je vyloučen *ex lege* a takový právní úkon je právním úkonem neplatným. K diskusi o možnosti převodu majetkových práv viz. TŮMA, Pavel. K problematice převoditelnosti majetkových autorských práv. Bulletin advokacie. 2012, č. 4. S 64 – 71. ISSN 1210-6348. Dostupné i online z: <http://www.cak.cz/assets/ba_04_2012_web.pdf>.

5 Detaily viz *The GNU General Public License v3.0 – GNU Project – Free Software Foundation (FSF)* [online]. 2011 [cit. 2-1-2011]. Dostupné online z: <<http://www.gnu.org/copyleft/gpl.html>>.

6 Detaily viz *Creative Commons* [online]. 2011 [cit. 2-1-2011]. Dostupné online z: <www.creativecommons.cz>.

7 TELEČ, Ivo. O vládním návrhu občanského zákoníku. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*. Praha, Verlag C. H. Beck., 2009, roč. 17, č. 19, s. 677 – 684. ISSN 1210-6410. Dostupné i online z: <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/odborne-texty/12-o-vladnim-navrhu-obcanskeho-zakoniku.html>>. str. 13. Kriticky k úpravě licence i TELEČ, Ivo. Přehled práva duševního vlastnictví. 2., upr. vyd. Brno : Doplněk, 2007. 199 s. ISBN 9788072392063. s. 93.

8 Srovnaj konsolidovanou důvodovou zprávu k § 2358 až 2389 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník – dále jen „NOZ“.

9 Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník – dále jen „NOZ“.

10 V oblasti úpravy autorskoprávní smluvní licence lze odkázat obecně na TELEČ, Ivo. Přehled práva duševního vlastnictví. 2., upr. vyd. Brno : Doplněk, 2007. 199 s. ISBN 9788072392063.. V detailech ke smluvní licenci autorskoprávní na TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. Vyd. 1. Praha : C.H. Beck, 2007. 167 s. ISBN 9788071795735.. Problematika veřejných licencí je v české doktríně nejobsáhleji pojednána v JANSÁ, Petr. *Právní aspekty implementace projektu „Creative Commons“ v České republice* [online]. 2008 [cit. 2-1-2011]. Magisterská diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Právníká fakulta. Ústav práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního. Vedoucí práce Irena Holcová. Dostupné online z: <http://www.creativecommons.cz/wp-content/uploads/dp_petr_jansa_komplet_xmp.pdf>.

11 Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů – dále jen „ObZ“.

1 Asistent na Ústavu práva a technologií, Právníká fakulta, Masarykova univerzita. Kontaktní e-mail: matej.myska@law.muni.cz.

2 TELEČ, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví*. 2., upr. vyd. Brno : Doplněk, 2007. 199 s. ISBN 9788072392063. s. 97.

3 Licence dobrovolné, licence zákonné a licence nucené. Srovnaj: tamtéž, s. 98.

úplatnost licence a aktivní legitimaci k ochraně licencovaných práv. V případě autorskoprávní licence bude důraz kladen zejména na smluvní veřejné licence autorskoprávní v informačních sítích.

2. Úprava licenční smlouvy de lege lata

Obecně je licenční smlouva v platném právním řádu ČR upravena jako smlouva typová, a to k předmětům průmyslového vlastnictví v §§ 508 – 515 ObZ a k předmětům práva autorského resp. práv souvisejících s právem autorským v §§ 46 – 57 autorského zákona¹². Licenční smlouvy zmiňuje i úprava ve speciálních zákonech – zde ovšem není regulována licenční smlouva jako taková, jedná se pouze konstituování možnosti licenci poskytnout a odkaz na typovou smlouvu v ObZ.¹³ *De lege lata* ovšem není vyloučena možnost sjednání licenční smlouvy, jako smlouvy netypové, tedy inominátní dle § 51 občanského zákoníku¹⁴.

K úpravě typové **licenční smlouvy v ObZ** lze podotknout, že touto „*opravňuje poskytovatel nabyvatele ve sjednaném rozsahu a na sjednaném území k výkonu práv z průmyslového vlastnictví.*“¹⁵ Nejedná se tak o obecnou licenční smlouvu k veškerému potenciálnímu duševnímu vlastnictví, resp. nehmotným statkům. Pojmově je tak omezena pouze na práva k průmyslovému vlastnictví a její úprava se vztahuje pouze na smlouvy uzavírané mezi podnikateli¹⁶. V účinné právní úpravě je tato smlouva vždy úplatná¹⁷, když ObZ v § 508 odst. 1 stanoví povinnost nabyvatele licence k „*poskytování určité úplaty, nebo jiné majetkové hodnoty.*“ Jelikož se jedná o základní ustanovení tohoto smluvního typu, nelze se od nich smluvně odchýlit. Aktivně legitimovaný pro ochranu práva z průmyslového vlastnictví je dle § 514 ObZ primárně poskytovatel licence. Její nabyvatel má vůči poskytovateli informační povinnost o zjištěném porušování práv a musí poskytovateli poskytnout potřebnou součinnost. Případným neinformováním a neposkytnutím součinnosti zakládá povinnosti nabyvatele licence nahradit vzniklou škodu dle § 373 ObZ a násl. Je nutno též zohlednit speciální úpravu v zákoně o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví¹⁸. Tato v § 2 odst. 2 ZOVPPV stanoví, že „*nabyvatel licence může vymáhat práva jen se souhlasem vlastníka či majitele práva.*“ Výjimkou z tohoto pravidla je neaktivita majitele příslušného průmyslového

práva. Nezahájí-li tento příslušné řízení sám ve lhůtě 1 měsíce od doručení oznámení nabyvatele o porušení či ohrožení práva, může licenciát začít aktivně konat sám.

Typová **smlouva autorskoprávní dle AutZ** (a speciální podtypová smlouva nakladatelská), upravená v §§ 46 – 57 AutZ, představuje titul pro udělení oprávnění užit autorské dílo. Jejím předmětem může být dle § 12 a 46 AutZ pouze výlučné majetkové právo dílo užit.¹⁹ Z hlediska cíle a zaměření textu je nejzajímavější speciální úprava uzavírání ve vztahu k takzvaným veřejným licencím. Tyto představují moderní způsob kontraktace v prostředí informační sítě Internet. Veřejnou licenci definuje Jansa jako „*nevýhradní bezúplatnou licenci poskytovanou autorem po celou dobu ochrany díla neurčitěmu okruhu osob, která opravňuje nabyvatele díla dále šířit a kterou konkludentně získá každý, kdo dílo v souladu s licencí užívá.*“²⁰. Standardní úprava kontraktace v OZ předpokládá setkání návrhu k uzavření smlouvy určitého oferenta a jejího přijetí jedním nebo více určitými oblaty (§ 43 a odst. 1 OZ). Uzavření smlouvy pouhým mlčením je nadto výslovně vyloučeno v § 44 odst. 1 OZ. Je tedy patrné, že veřejné licence nešlo až do novely AutZ zákonem č. 216/2006 Sb. platně uzavírat. Nová speciální úprava v AutZ, zavedená právě tímto zákonem, tak odchýlně reguluje výše naznačený standardní proces kontraktace, když dle § 46 odst. 5 za návrh k uzavření smlouvy považuje i takový projev vůle, který směřuje vůči neurčitěmu okruhu osob. Způsob akceptace takového návrhu je modifikován v § 46 odst. 6, který stanoví, že „*s přihlédnutím k obsahu návrhu nebo k praxi, kterou strany mezi sebou zavedly, nebo zvyklostem může osoba, které je návrh určen, vyjádřit souhlas s návrhem na uzavření smlouvy provedením určitého úkonu bez vyrozumění navrhovatele tím, že se podle ní zachová, zejména že poskytne nebo přijme plnění,*“ tedy *per facta concludentia*. Účinnost přijetí návrhu je pak stanovena na okamžik, kdy byl tento úkon učiněn. Problematickým je v případě uzavírání veřejných licencí, zda je možno určit obsah smlouvy odkazem na licenční podmínky.²¹ Jak uvádí Jansa, je toto způsob, jak se zpravidla realizuje vůle autora poskytovat veřejnou licenci. Typicky je takovýto projev vůle reprezentován grafickou ikonou, která je prolínkována na plné znění licenčních podmínek. Je ale možno pochybovat o tom, zda je takovýto projev vůle dostatečně určitý ve smyslu § 35 OZ. Jansa k dovolenosti takového odkazu argumentuje analogií k § 273 ObZ a neexistencí explicitního zákazu takového určení obsahu licenční smlouvy.²² Tato možnost není výslovně nikde v AutZ ani ObZ stanovena, žádné ustanovení ji ale nezakazuje. Dalším zásadním nedostatkem, v odborné literatuře zmiño-

12 Zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, ve znění pozdějších předpisů – dále jen „AutZ“.

13 Jedná např. o § 18 zákona č. 441/2003 Sb., zákon o ochranných známkách, ve znění pozdějších předpisů nebo § 32 zákona č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů, ve znění pozdějších předpisů, které odkazují na zmíněné §§ 508 až 515 ObchZ.

14 Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů – dále jen „OZ“.

15 Jak bylo uvedeno výše, nejedná se o převod práv z příslušného průmyslového práva, jak ostatně judikoval Nejvyšší soud: „*Licenční smlouvou, která se týká průmyslových práv a práv duševního vlastnictví, se nabyvatel nestává majitelem patentu, ale vzniká mu pouze oprávnění ve smluveném rozsahu patent využívat.*“ Nejvyšší soud, 21 Cdo 574/2000, [C 328].

16 V obecných otázkách se taktéž aplikuje ObZ dle § 261 odst. 6.

17 Srovnej ŠTENGLOVÁ, Ivana., PLÍVA, Stanislav., TOMSA, Miloš. a kol.: *Obchodní zákoník*. Komentář. 13. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, 1469 s. ISBN 978-80-7400-354-7. s. 1163.

18 Zákon č. 221/2006 Sb., zákon o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví, ve znění pozdějších předpisů – dále jen „ZOVPPV“.

19 TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. Vyd. 1. Praha : C. H. Beck, 2007. 167 s. ISBN 9788071795735. s. 20.

20 JANSÁ, Petr. *Právní aspekty implementace projektu „Creative Commons“ v České republice* [online]. 2008 [cit. 2-1-2011]. 102 s. Magisterská diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Právnická fakulta. Ústav práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního. Vedoucí práce Irena Holcová. Dostupné online za: <http://www.creativecommons.cz/wp-content/uploads/dp_petr_jansa_komplet_xmp.pdf>. s. 25.

21 Tamtéž s. 36. Jak uvádí Jansa, je toto převažující způsob jak se realizuje vůle autora poskytovat veřejnou licenci.

22 Tamtéž, s. 37.

vaným²³, současné úpravy veřejných licencí je problematika neodvolatelnosti takového neadresovaného návrhu. Jak uvádí Jansa, je pro platné uzavření veřejné licence nutné, aby v okamžiku konkludentní akceptace tento návrh stále trval.²⁴ V úpravě veřejných licencí v § 46 odst. 5 a 6 AutZ absentuje závazek poskytovatele poskytovat veřejnou licenci po celou dobu ochrany, čímž je podryvána právní jistota nabyvatelů licence.

3. Úprava licenční smlouvy v novém občanském zákoníku

Sledovaný záměr upravit licenční smlouvu jednotně je patrný již ze samotné zákonné definice tohoto institutu. Licenční smlouvou tak dle § 2358 NOZ „poskytuje poskytovatel nabyvateli oprávnění k výkonu práva duševního vlastnictví (licenci) v ujednaném omezeném nebo neomezeném rozsahu“. Pouze na okraj lze zmínit, že NOZ vychází z konceptu širšího chápání věci jako předmětu majetkového, zahrnujícího i majetek nehmotný.²⁵ Analýza této fundamentální změny chápání duševního vlastnictví jako věci nehmotné však dalece přesahuje možnosti a rozsah tohoto textu a lze tak odkázat na specializované zdroje.²⁶ Z důvodu unifikace právní úpravy taktéž již nemá smysl klasifikovat licenční smlouvu dle jednotlivého pramene právní úpravy.

V obecných ustanoveních o licenci v NOZ (§§ 2358 – 2370), která se pojmově vztahují i na licencování výkonu práv z průmyslového vlastnictví však dochází k významné změně ohledně úplatnosti takto poskytnuté licence a osobě aktivně legitimované k prosazování ochrany předmětných práv. Na rozdíl od současné úpravy v § 508 ObZ z § 2366 NOZ vyplývá, že licenci, a to i k předmětům průmyslového vlastnictví, lze poskytnout jako bezúplatnou, pokud si toto strany ve smlouvě ujednají. Zde se tedy jedná o obdobnou úpravu jako u dosavadní typové licenční smlouvy autorskoprávní. Ohledně legitimace k vymáhání práv, je v § 2369 NOZ pak předpokládáno „prohození“ rolí subjektů, které mohou konat příslušné kroky k ochraně poskytnuté licence. Nabyvateli licence zůstává zachována povinnost poskytovatele licence bez zbytečného odkladu o porušení licence informovat (jako v současné úpravě v § 514 ObZ), subjektem poskytujícím součinnost je ale dle NOZ poskytovatel licence. Z výše uvedeného tak lze dovodit, že aktivně konajícím subjektem v prosazování práv z průmyslového vlastnictví by měl být nově ex lege nabyvatel licence. V souvislosti s touto změnou lze důvodně očekávat novelizaci příslušných ustanovení ZOVPPV.

V souladu s důvodovou zprávou respektuje právní úprava licenční smlouvy v NOZ „zvláštnosti licence k předmětům chráněným právem autorským“²⁷. V §§ 2371 – 2389 NOZ je upravena obecná smlouva autorskoprávní a i specifické modifikace pro licenční smlouvu

nakladatelskou.²⁸ Při zohlednění zaměření tohoto textu lze konstatovat, že v oblasti úpravy veřejných licencí představuje NOZ vítané vyjasnění výše naznačených interpretačních problémů stávající úpravy v AutZ. Na samostatné možnosti návrhu neurčitěmu okruhu osob se v souladu s § 2373 odst. 1 nic nemění. Výslovně je formulace možnosti této kontraktace zpřesněna tak, že souhlas s takto navrhovanou licenci lze vyjádřit i bez vyznění poskytovatele licence provedením určitého úkonu, zejména poskytnutím nebo přijetím plnění. Možnost poskytovatele licence určit obsah smlouvy odkazem na licenční podmínky, jež jsou veřejně známé nebo veřejně dostupné (typicky prostřednictvím informační sítě Internet) je nově explicitně stanovena v § 2373 odst. 1. Ohledně pochyb okolo odvolatelnosti návrhu veřejné licence pak NOZ v § 2373 odst. 3 výslovně stanoví, že návrh směřovaný neurčitěmu okruhu osob, který lze

přijmout bez vyznění navrhovatele, nelze během určené lhůty odvolat.²⁹

4. Závěr

Obecně lze hodnotit sjednocení úpravy licenční smlouvy jako krok správným směrem. NOZ tak vychází ze současné úpravy licenční smlouvy v ObZ, ale rozšiřuje ji na širší okruh nehmotných statků. Zároveň ovšem zachovává speciální úpravu pro, svou povahou specifická, autorská práva a práva s autorským souvislejícím.³⁰ Regulace licenční smlouvy v NOZ tak představuje poměrně komplexní právní úpravu tohoto nejčastějšího institutu smluvního práva v oblasti duševního vlastnictví. Nelze ovšem úplně souhlasit s tvrzením v důvodové zprávě, že „nová úprava sleduje především naplnění systematického hlediska, platnou právní úpravu v obou speciálních zákonech přejímá, aniž ji podstatně mění.“³¹ Zejména bezúplatnost licence a aktivní legitimaci k ochraně licencovaných práv představují poměrně zásadní změnu pro fungování tohoto institutu v komerční praxi.

V případě úpravy autorskoprávní licence ve vztahu k stále populárnějším veřejným licencím lze ovšem s povděkem kvitovat celkové vyjasnění fungování tohoto institutu (zejména s ohledem na způsob kontraktace) v prostředí informačních sítí. Problematické otázky vyvstávající s užíváním veřejných licencí, které musely být řešeny kreativním výkladem a na něž nebyl v doktríně jednotný názor, tak nacházejí v NOZ adekvátní zákonné zakotvení.

23 Tamtéž, s. 34.

24 Tamtéž, s. 34.

25 K tomu srovnej § 496 odst. 2 NOZ: „Nehmotné věci jsou práva, jejichž povaha to připouští, a jiné věci bez hmotné podstaty.“

26 TELEČ, Ivo. Duševní vlastnictví a jeho vliv na věc v právním smyslu. *Právní rozhledy : časopis pro všechna právní odvětví*. Praha : Verlag C. H. Beck. 2011, roč. 19, č. 12, s. 444-450. ISSN 1210-6410.

27 Konsolidovaná důvodová zpráva k § 2358 až 2389 NOZ.

28 Respektovány jsou i specifika licenčních smluv k právům souvisejícím s právem autorským a k databázím.

29 Konkrétní délku trvání lhůty, po kterou návrh trvá, by v případě veřejných licencí typu Creative Commons bylo nutno dovodit z vůle autora poskytnout licenci po celou dobu trvání autorských práv.

30 Srovnej konsolidovanou důvodovou zprávu k § 2358 až 2389 NOZ.

31 Tamtéž.